ИСТОРИСКИ СПОМЕНАР

Финансирано од Европска Унија

Оваа активност ја овозможува регионалниот проект „Поддршка од ЕУ за градење доверба на Западен Балкан“, којшто го финансира Европската унија и го спроведува Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП).

Оваа публикација е произведена со помош на проектот „Поддршка од ЕУ за градење доверба на Западен Балкан“ којшто го финансира Европската унија, а го спроведува Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е исклучива одговорност на Аналитика тинк тенк Скопје и не секогаш ги одразува ставовите на Европската Унија и УНДП.

ВОВЕД

Овој споменар има за цел да ги истакне културните и историските знаменитости на градовите Гостивар, Скопје и Струмица. Споменарот е изработен во рамките на проектот "Младински активизам за мултикултурализам - да се негува , да се дејствува" кој го овозможи регионалниот проект „Поддршка од ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", којшто го финансира Европската унија и го спроведува Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) а се имплементира од страна на Аналитика Скопје.

Споменарот ги содржи фотографиите направени од младите учесници за време на теренските работилници со краток осврт на културното, историското и националното значење на објектите, личностите и другите знаменитости. Истовремено, овој споменар има за цел да го промовира меѓукултурниот дијалог, социјалната кохезија и разбирањето меѓу различните заедници. Оваа публикација е доказ дека секој од овие градови носи свој уникатен белег и историја која вреди да се раскаже и памети. Скопје, како главен град, е познат по својата мултикултурност и историја на меѓународна солидарност. Гостивар, со своите симболи како Саат-кулата и богатото етничко и културно наследство, е место каде различностите се негуваат и слават. Струмица, пак, е позната по своите легенди и природни убавини, како и по важните историски и културни случувања и знаменитости.

Во овој споменар ќе најдете информации за најзначајните културно-историски објекти и споменици, кои ја формирале и обликувале историјата на овие градови. Од Саат-кулата во Гостивар, преку Мостот на уметноста и Порта Македонија во Скопје, до термалните бањи и легендите за Момин Бунар во Струмица, секоја страница од овој споменар е патување низ времето и просторот на нашата татковина.

Наша желба е овој споменар да биде поттик за младите да го истражуваат и почитуваат своето културно наследство, да се гордеат со својата историја и да ја носат таа гордост со себе, како темел за изградба на иднината. Нека овој споменар биде инспирација и водич за сите Вас кои сакате да дознаете повеќе за богатството на нашата земја.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

СТРУМИЦА

Дали знаете дека Струмица е еден од најстарите градови на Балканскиот полуостров и дека неговото постоење датира уште пред нашата ера?

Дали знаете дека првото име на Струмица е Астрајон кое за прв пат се споменува во 181 година пред нашата ера и дека тоа означува – ѕвезден град?

Дали знаете дека легендата за името на градот е поврзана со ќерката на римскиот император Тибериј – Струма, која во името на љубовта извршила предавство на својот татко?

Струмица е град со долга и богата историја, кој се наоѓа во југоисточниот дел на Република Северна Македонија. Неговото минато се протега низ повеќе милениуми, а градот е познат по своето културно и историско значење. За Струмица постојат записки кои покажуваат дека била населена уште од праисторијата. Во антиката, под името Астрајон, била важен град во регионот. Во близина на Струмица, на археолошкиот локалитет Цареви Кули, се пронајдени остатоци од антички населби кои сведочат за богата културна и трговска активност во текот на тој период. Во римскиот период градот бил дел од провинцијата Македонија и играл значајна улога како трговски центар. Во византискиот период, градот станал важен религиозен и административен центар. Цареви Кули, средновековна тврдина над Струмица, е сведоштво за стратегиското значење на градот во тој период.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Цареви кули

Дали знаете дека археолошкиот локалитет „Цареви Кули" кој се издига над Струмица е нем сведок за постоењето на повеќе цивилизации кои опстојувале на овие простори 7000 години?

Оваа културно - историска знаменитост раскажува една прекрасна приказна за потеклото на градот Струмица и ја истакнува важноста на водата и милоста на Богот. Легендите кои ги раскажува оваа знаменитост играат важна улога во зачувувањето и прославувањето на традициите и културата на локалната заедница. Цареви Кули е историска тврдина, се наоѓа на ридот во градот Струмица и претставува важен археолошки и културен споменик на регионот. Под оваа тврдина, во текот на неколку милениуми, се развивал градот Струмица.

Тврдината има богата историја која датира од античките времиња. Цареви Кули главно биле користени како одбранбена структура кои со својата стратегиска локација на врвот на ридот, овозможувале одличен поглед на околината и биле идеални за одбрана од непријатели. Ѕидините и кулите обезбедувале заштита за жителите и одбранбениот гарнизон. Во средниот век тврдината била повеќепати реконструирана и зајакната за да служи како заштита од непријателски напади. Цареви Кули претставуваат важен симбол на градот Струмица и значаен објект за проучување на историјата. Во некои периоди, Цареви Кули биле користени и како живеалиште за локалното население и владетелите. Ова било особено случај во времиња на опасност, кога населението се засолнувало зад ѕидините. Во средниот век, Цареви Кули имале и администра-

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

тивна функција тие биле седиште на локалната власт и администратори кои управувале со градот и околните области. Денес Царевите Кули претставуваат значаен археолошки и туристички локалитет, кој сведочи за богатата историја и културното наследство на Струмица

Музеј – Струмица

Дали знаете кои значајни артефакти и изложби можете да ги видите во музејот во Струмица и како тие придонесуваат за разбирање на историјата и културата на регионот?

Музејот е сместен во зграда која самата по себе има историско значење и архитектонска вредност. Локацијата на музејот е централна, што го прави лесно достапен за посетителите. Музејот во Струмица претставува важен институционален столб во зачувувањето и промоцијата на културното наследство на градот и регионот, нудејќи им на посетителите богат и интерактивен поглед во историјата и културата на овој дел од Република Северна Македонија. Карактеристични аспекти на музејот се богатата археолошка збирка која вклучува артефакти од праисторијата, античкиот период и средниот век.

Тука може да се видат керамика, монети, оружје, алатки и други предмети откриени во овој регион. Во музејот се наоѓа и етнолошка збирка, која вклучува традиционални народни носии, алатки за домаќинство, и занаетчиски производи кои ја претставуваат културата и начинот на живот на луѓето во Струмица и околината низ вековите. Збирка на историски документи и фотографии, кои ја документираат историјата на градот и неговите жители од османлискиот период до денес. Музејот има и колекција на уметнички дела, вклучувајќи слики, скулптури и други уметнички предмети од локални и национални уметници. Музејот има значајна улога во зачувувањето на културното наследство, образованието, истражувањето и промоцијата на локалното наследство.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Тој собира, зачувува и изложува артефакти кои го илустрираат богатото културно и историско наследство, вклучувајќи предмети од праисторијата, античкиот период, средниот век и понови периоди. Со организирање на едукативни програми, работилници и изложби, музејот ги запознава посетителите со историјата и културата на регионот. Овие програми се наменети за различни возрасни групи, од ученици до возрасни лица, и играат важна улога во едукацијата на локалната заедница. Музејот во Струмица е исто така центар за археолошки и историски истражувања, каде стручните тимови спроведуваат археолошки ископувања и истражувања, откривајќи нови аспекти од историјата. Преку своите активности и изложби, музејот активно го промовира и популаризира локалното културно и историско наследство, како на национално, така и на меѓународно ниво.

Селска и градска женска носија

Дали знаете дека во музејот Струмица има поставка од селска и градска женска носија која симболизира традицијата, културата и начинот на живот на жените од овој регион низ различни периоди?

Музејот во Струмица преку својата етнографска збирка успева да го задржи и пренесе духот на минатото на идните генерации, нудејќи им на посетителите уникатен поглед на културното и историското богатство на овој дел од Македонија. Женските селски и градски носии изложени во Музејот на Струмица не се само обични облеки, туку носат длабоко симболично и културно значење, претставувајќи важен дел од историјата и идентитетот на локалната заедница. Селските носии ја симболизираат локалната традиција и култура, со уникатни дизајни и мотиви кои ја покажуваат вештината и креативноста на локалните занаетчии, сведоштво за уметноста и трудот вложен во нивното создавање. Носиите го одразуваат секојдневниот живот на жените во селските заедници, вклучувајќи ги обичаите, празниците и важните моменти од нивниот живот.Од друга страна, градските носии симболизираат повисок социјален статус и поголема елеганција. Поскапите материјали и побогатите украси укажуваат на благосостојбата и статусот на носителката. Градските носии ја рефлектираат модата и трендовите од одреден период, помагајќи да се разбере како се ме-

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

нувале модните стилови и какви биле естетските вредности на градската заедница во одредено време. Носиите во музејот служат за зачувување и прикажување на културното наследство на Струмица и нејзиниот регион, помагајќи во разбирањето на историјата и културата на локалната заедница. Тие се важен дел од едукативните програми и изложби, обезбедувајќи значајна едукативна вредност за посетителите. Носиите овозможуваат локалните жители да се идентификуваат со своето наследство и да ја ценат својата културна историја, претставувајќи симбол на гордост и културен идентитет.

- Женската носија од Струмица е уникатна и претставува важен дел од етнографската традиција на регионот. Таа се состои од неколку основни елементи:
- Кошула: Основниот дел од носијата е кошулата, која е изработена од памук и често е украсена со вез.
- Фустан или сукња: Над кошулата, жените носат фустан или сукња која е богато декорирана со везени детали.
- Прегач: Прегачот е задолжителен дел од женската носија и е украсен со разни орнаменти и чипка.
- Појас: Широк појас се носи околу половината, кој често е украсен со мониистра и вез.
- Шалови и марами: Жените носат различни шалови и марами на главата, кои се украсени со вез и чипка.

Жената има централна улога во културата на Струмица, не само како носителка на традицијата преку носиите, туку и како креаторка и чуварка на културните вредности. Преку изработката и носењето на овие носии, жените ја изразуваат својата креативност, посветеност и гордост кон својата заедница. Нивната улога во одржувањето на традициите и културата е од непроценливо значење, а музејот го признава и истакнува овој аспект преку своите изложби и едукативни активности.

Орта џамија

Дали знаете дека во Струмица постои споменикот на културата „Орта џамија" (11 - 12 век) под чии темели е пронајдена средновековна црква и остатоци од други епохи од постоењето на градот?

Орта џамијата била изградена во 17 век, за време на османлискиот период. Таа служела како важен верски центар за муслиманското население во Струмица и околината. Преку вековите, џамијата доживеала неколку реновирања и реконструкции за да се зачува нејзиниот оригинален изглед и функционалност. Интересен факт е дека под темелите на Орта џамија се наоѓаат остатоци од стара црква, што укажува на континуитетот на религиозниот и културниот

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

живот во овој регион. Ова симбиоза различни историски слоеви што го прави објектот особено значаен за проучување и разбирање на богатото минато на Струмица. Архитектурата на џамијатае пример за класичната османлиска архитектура. Еден од најзначајните елементи на архитектурата на џамијата е нејзината голема купола која е украсена со различни уметнички детали. Фасадата на џамијата е класичен пример за османлиска архитектура со камен и кал, а украсот на внатрешноста е впечатлив со своите мозаици и столбови од мрамор. Исто така, треба да се спомене дека Орта џамијата има и карактеристична тријумфална арка на влезот, која ја прави уште поимпресивна. Овие архитектонски детали ја прават џамијата не само религиозен објект, туку и важен дел од културното наследство на Струмица и Република Северна Македонија во целост. Орта џамијата има големо значење за локалната заедница и поширокиот регион. Таа претставува важен верски центар каде што муслиманите од Струмица и околината

се собираат за молитви, особено за петочните и празничните молитви. Покрај верската сфера, џамијата е и значаен културен и историски споменик кој сведочи за османлискиот период и богатото мултикултурно наследство на Струмица. Со својата архитектура и уметнички детали, орта џамијата привлекува туристи и истражувачи кои се интересираат за исламската архитектура и историја. Покрај се ова, џамијата игра улога и како социјален центар, каде што се одвиваат различни друштвени и културни настани и активности.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Струмин гроб

Дали знаете дека постојат неколку легенди поврзани со постоењето на Струмичкиот гроб, од кои една легенда го поврзува Струмин гроб со предавството кое го направила убавата девојка Струма?

За настанувањето на гробот постојат три легенди:

- Според првата легенда, во гробницата е сместена Струма, сестрата на Крале Марко.
- Според втората легенда, гробницата припаѓала на принцот Персеј, роднина на Александар Македонски.
- Според третата легенда, ова е гробница на Струма, ќерка на голем заповедник на Словените на Струмичката област.

За гробот што се наоѓа во непосредна близина на селото Баница и денеска жителите најмногу сакаат да ја раскажат легендата за убавата Струма која го предала својот татко заради љубовта кон еден од војсководците кои сакале да го потчинат нејзиниот народ. Оваа легенда вели дека градот бил опсаден од силна византиска војска, но не успевале никогаш до тогаш да го освојат. Тогаш се случило предавство на Струма, која била вљубена во византиски војсководец и му ја открила тајната за неосвоивото, Струмичко кале. Византијците ја освоиле тврдината, а таткото ја проколнал ќерка си кога ќе умре, земјата девет пати да ја исфрла од гробот. Деветте слоеви делкан бигор, легендата ги поврзува со деветте исфрлувања и погребувања на Струма. Струмин гроб претставува важен археолошки локалитет кој открива многу за богатата и разноликата историја на Струмица и нејзината околина. Пронајдените артефакти и гробници обезбедуваат вредни информации за животот, културата и обичаите на луѓето кои живееле на овие простори во различни периоди. Гробот има мавзолеен изглед и се состои од 9 слоеви делкан бигор. Гробот е висок 230 см, широк 240 см и долг 400 см.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Струмичанка под маска

Дали знаете дека Струмица со струмичкиот карневал е член на здружението европски карневалски градови?

Струмица е позната по својот карневал, кој има долга традиција и е еден од најстарите и најзначајните карневали на Балканот. За карневалот во Струмица се смета дека е со многу долга традиција. Тој бил споменат од страна на познатиот отомански патописец Евлија Челебија уште во 1670 година. Тој, минувајќи низ Уструмца, запишал: ... Дојдов во еден град, расположен во полите на еден висок баир и видов како таа ноќ маскирани луѓе претрчуваат од куќа во куќа, низ смеа писок и песна... што јасно укажува на можноста дека се работи за тримерските карневалски свечености во Струмица. Карневалот во Струмица се одржува секоја година и привлекува голем број посетители и учесници од целата земја и пошироко. Споменикот «Струмичанка под маска» е подигнат како чест и симбол на оваа важна културна манифестација. Споменикот «Струмичанка под маска» е значаен културен симбол на градот и тој го претставува богатото културно наследство и традициите на карневалот, кои се важен дел од идентитетот на локалната заедница. Во поново време, карневалот доби посовремена, модерна димензија, со некои влијанија од слични карневали во светот, а истовремено добил и награден карактер. Меѓутоа, традиционалниот карактер на карневалот и одењето по куќите на верените девојки како обичај сепак останал. Преку шаренилото од бои, фигури и маски со различни мотиви и теми, учесниците на карнева-

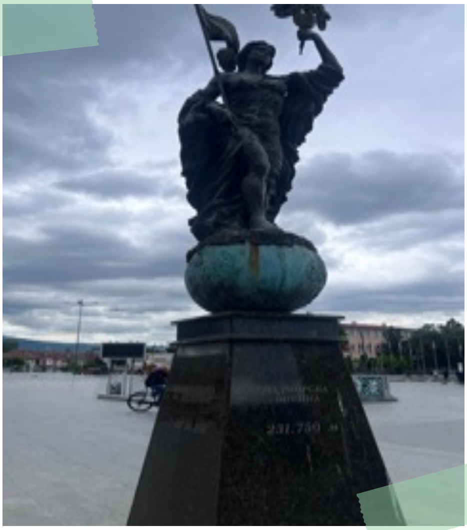

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

лот настојуваат да ја покажат вечната борба меѓу доброто и злото. Како туристичка атракција и уметничко дело, споменикот игра важна улога во промоцијата на културата и историјата на Струмица. Споменикот е поставен на централна локација во Струмица, што го прави лесно достапен за локалните жители и туристите, опкружен е со уреден простор каде што посетителите можат да се одморат и да уживаат во амбиентот.

Термални бањи Банско

Дали знаете дека термалните бањи во Банско се познати по своите лековити минерални води а температурата на водата е околу 72°C, што ја прави една од најтоплите минерални води во Република Северна Македонија?

Термалните бањи Банско се познати по своите лековити минерални води и живописната природна околина. Минералните води на бањите во Банско се богати со различни минерали кои имаат лековити својства. Температурата на водата е околу 72°C, што ја прави една од најтоплите минерални води во Македонија. Минералниот состав на водата вклучува сулфати, хлориди, натриум, калиум и калциум, што придонесува за нејзината лековита моќ. Термалните бањи Банско имаат долга историја која датира уште од античкиот период. Овие бањи

биле користени од римјаните и подоцна од Византијците и Османлиите, кои ги препознале лековитите својства на минералните води. Локалитетот познат како Римска терма претставува всушност доцноримско термоминерално лекувалиште (Balneum) кое е подигнато во III и IV век. Тој се наоѓа на околу 12 км оддалеченост источно од Струмица, во подножјето на планината Беласица. Термата е откриена во 1978 год. При копањето на темелите на хотелот “Цар Самуил”. Објектот ги користил лековитите води на изворот “Парило”, кој се наоѓа на 50 метри југозападно од него, чиј капацитет е 42 литри во секунда, а температурата е 72°Ц. Зачуваноста е најголема во просториите што служиле како сауна и базенот со ладна вода – фригидариум. Во сите простории се зачувани подовите, кои се градени од тула и малтер и почетните партии од

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

сводните конструкции. Зачуван е и комплетниот систем на подното и ѕидното затоплување, а се зачувани и доводните и одводните канали. Со последните ископувања се пронајдени нови објекти во кои се откриени полихромни подни мозаици од средината на IV век.

Момин бунар

Дали знаете дека Момин бунар во Струмица има значење како симбол на женската љубов и посветеност?

Момин бунар во Струмица не е само историски, туку и културно значаен објект кој го одбележува идентитетот на градот. Овој бунар има длабочина од 11 метри и се наоѓа во источниот дел на Стумица. Изграден е во спомен на болната ќерка на турскиот татко, која пред смртта му оставила аманет да изгради бунар од парите од продажбата на нејзината облека.

Значењето на Момин бунар е повеќекратно. Првенствено, тој претставува место на спомен и сеќавање на дејството на една девојка која имала големо влијание на своето опкружување. Оваа приказна ја носи пораката за љубовта на едно родителско срце кон неговото дете, како и за силата на обљубеноста и сеопфатноста кон потребите на другите.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Историски, Момин бунар е дел од патот за Солун, кој во минатото бил значаен за комуникацијата и трговијата помеѓу различните региони. Тоа било место за одмор и освежување за патниците кои минувале низ овој дел од градот.

Културно, Момин бунар е значаен како дел од културното наследство на Струмица. Статусот на Момин бунар како споменик на културата е утврден во 2004 година со помош на месните жители и еколошкото друштво „Планетум“ кои го потврдуваат значењето што локалната заедница му го придава на овој објект.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

ГОСТИВАР

Дали знаете дека постои легенда според која името на овој град значи "место каде секогаш доаѓаат гости"?

Дали знаете дека градот претставува типична мултикултурна средина, во која живеат скоро сите националности од Македонија?

Легендата за Гостивар претставува забавна анегдота која се поврзува со историјата на градот. Иако можеби не е вистинската историја за името на градот, сепак легендата ја истакнува значајната улога на гостопримството и традициите во формирањето на идентитетот на овој град. Оваа легенда вели дека во средниот век градот бил многу посетуван од гости кои доаѓале од сите краишта, а во летните денови во градот по традиција се одржувал голем трговски собир (панаѓур). Ваквата традиција продолжила и за време на Турската империја. Поради големата посетеност на градот, мештаните меѓу себе на турски, често викале „гостивар" (гости има). Тогаш во градот имало и многу гостилници, па се претпоставува дека „гостољубивиот град" односно „градот на гости" станал - Гостивар. Инаку сѐ уште етимолошкото значење на понимот во науката не е утврдено.

Населението во Гостивар е од различна културна и етничка припадност, што го прави градот пример за мултикултурна заедница, со добри меѓуетнички и меѓукултурни односи кои се развивале и одржувале низ годините.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Центар на културата АСНОМ

Дали знаете дека Центарот на културата АСНОМ е место каде што жителите на Гостивар го негуваат, развиваат и слават мултикултурализмот преку најразлични настани, изложби и културни програми?

Центарот за култура АСНОМ е основан во 1969 година под името спомен дом на култура АСНОМ Гостивар. Имено, центарот е најзначајното место за културните збиднувања во градот. Во овој културен центар во текот на годината се одржуваат најзначајните културно уметнички настани. Центарот на културата во Гостивар е значаен културен институт во градот кој игра важна улога во промовирањето на културното богатсво и уметноста во регионот. Тој претставува центар за различни културни настани и активности, како што се изложби, концерти, театарски претстави, кино проекции, образовни програми, работилници и други настани кои ги обогатуваат културниот живот на заедницата. Центарот на културата претставува место каде што луѓето можат да се соберат и да уживаат во културните дејности, како и да се образуваат и воспитуваат за културното шаренило на својата заедница. Истиот е особено значаен поради бројните настани кои ги промовираат различности и мултикултурен дијалог, преку изложби, концерти, театарски претстави и други културни активности. Библиотеката „Вук Караџиќ“ е сместена веднаш позади Центарот на културата АСНОМ и располага со над 8.000 наслови, односно над 80.000 книги.

Беговa куќа

Дали знаете дека Беговата куќа е еден од најдобро зачуваните споменици на специфичната османлиска архитектура со своите автентични архитектонски елементи?

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Куќата на Болетини, позната како Беговата куќа или Жолтата куќа – Куќата на Даут Болетини или т.н Бегова куќа е прогласена за споменик на културата. Таа е уникатен примерок на автентичната староградска архитектура од 18 век и е еден од најзначајните културно-историски обележја во градот. Изградена е во XVIII или XIX век од Даут Болетини и е комплекс од две куќи, карактеристични за богатите Турци во градот. Имено, постоеле два дела на познатата куќа машки и женски дел, но за жал сочуван е единствено машкиот дел. Куќата е сведок на важни историски настани и е поврзана со влијателната фамилија Болетини, која имала значајна улога во локалната историја. Семејството Болетини, имало значајна улога во политичките и социјалните случувања во градот за време на османлискиот период. Тука се одржувале важни собири и средби на локалните лидери и бегови, кои носеле одлуки од големо значење за локалната заедница. Еден од значајните настани поврзани со куќата е нејзината употреба како штаб за време на османлиските востанија.

Од друга страна комплексот со ориентална архитектура и раздвижени елементи на предната фасада, плени со својот уникатен стил во кој била изградена. Во 1984 година куќата е заштитена и е ставена на списокот како дел од културното наследство од Република Северна Македонија, додека во 2013 година е обновена и реставрирана фасада со претходна нејзина заштита. Денес, Куќата на Болетини е важен дел од културното наследство на Гостивар, зачувувајќи ги спомените за минатото и претставувајќи значаен дел од културниот идентитет на градот.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Саат кула

Дали сте знаеле дека Саат кулата во Гостивар е една од нај-зачуваните саат кули во нашата држава?

Изградена е во 1728 година од Исмаил Ага, син на Хаџи Јусуф Ага. Годината на градбата и името на градителот се запишани на османлиско-турски јазик на камена плоча што се наоѓа над влезната врата на кулата. Оваа културно-историска градба е прогласена за споменик и заедно со кулите во Скопје, Битола и Прилеп е една од најзачуваните оригинални саат-кули во Македонија. Саат-кулата е сместена во центарот на Гостивар и служи како симбол на градот, симбол кој го има на грбот и на знамето на општината а може да се најде и на бројните локални разгледници и фотографии. На почетокот, кулата имала само механички часовник и камбана која со своите звуци ги означувала часовите. За време на Првата светска војна, дрвената конструкција изгорела и останале само камењата на ѕидовите. Реновирана е во 1986 година, а во 2017 година целосно се обновени механизмите кои го мерат времето.

Саат-кулата не само што го мерела времето, туку била и место каде луѓето се собирале и се дружеле. Денеска таа претставува туристичка и културна дестинација посетувана од многу туристи. За разлика од порано, кога граѓаните и посетителите можеа да ја разгледуваат само од надвор, денес Саат - кулата е отворена и за оние кои сакаат да влезат внатре, да се искачат по скалите и од највисокиот дел да уживаат во панорамска глетка на Гостивар. Овој историски објект со својата архитектура и долгогодишна историја е еден од првите места кои странските туристи изразуваат желба да го видат кога се во посета на Гостивар.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Саат-џамија

Дали знаете дека медресите во Османлиската Империја биле верски образовни институции каде што се изучувале исламските науки и други науки како математика, астрономија, и литература?

Саат-џамија (или Ебу Бекир-пашина џамија) – стара османлиска џамија која му припаѓа на Гостиварското муфтиство на ИВЗ и претставува главниот муслимански храм во градот. Џамијата е изградена од Ебу Бекир-паша во 1676 година. Ебу Бекир-паша бил син на првиот бег на Гостивар, Кара Мустафа паша Кеманкеш, кој бил Голем везир на Османлиското Царство од 1638 до 1644 година. Џамијата на Ебу Бекир била изградена близу Бег Маалото. Првичната градба на џамијата била срушена и потоа обновена од неговиот стрико Исмаил-ага, кој исто така ја изградил и Саат-кулата до неа, по која џамијата го добила нејзиното народно име. Според вакафнамето од 1688 година, до џамијата била изградена и медреса, што претставувало првото училиште во Гостивар. Медресите во Османлиската Империја биле верски образовни институции каде што се изучувале исламските науки, но често и други науки како математика, астрономија, и литература. Ова ја прави медресата првото образовно место во градот, што укажува на важноста на образованието и културата за локалното население во тој период. Покрај медресата, до џамијата била изградена и библиотека. Иако оваа библиотека денес не постои, нејзиното постоење е важно бидејќи покажува дека Саат-џамијата не била само верски објект, туку и центар за образование и културен развој. Библиотеките во рамките на верските комплекси биле места каде што се чувале и користеле ракописи и книги од различни области на науката и уметноста, што дополнително го збогатувало културниот живот на заедницата. Во 1920 година, џамијата го имала првото реновирање, а во 1944 година претрпела втора реконструкција. Во 1994 година, бил изграден нов голем храм со едно минаре и две шерефиња. Саат-џамија не само што е значаен верски објект, туку и културно-историски споменик, кој сведочи за богатото наследство на османлискиот период во Гостивар. Неговата архитектура и историја претставуваат важен дел од културниот идентитет на градот.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Црква св. Богородица

Дали знаете дека црквата „Св. Богородица“ во Гостивар е најважниот религиски објект во градот кадешто се негуваат христијанската религија и традиционалните обичаи преку прославување на значајни празници?

Црква „Св. Богородица“ е еден од најзначајните верски и културни објекти во градот . Сместена на самиот плоштад и не само што доминира со својата убавина и архитектура, туку исто така претставува и центар на духовниот живот на локалното население. Изградбата на црквата започнала во 1924 година, и по пет години напорна работа и посветеност, таа била осветена во 1929 година. Оваа црква е сведоштво за вештината и умешноста на занаетчиите и архитеките од тоа време, кои успеале да создадат храм кој го пренесува духот и традициите на минатото. Во 2003 година беше извршен поголем реставраторски зафат на црквата, со што беше обновена и заштитена нејзината оригинална убавина и значење.

Црквата „Пресвета Богородица“ е симбол на традиционалната архитектура и начинот на живот на богатите и влијателни семејства од тој период. Таа овозможува увид во историјата и културното наследство на регионот, претставувајќи значаен дел од културната и духовната историја на Гостивар. Архитектурата на црквата е богата со детали и орнаменти, кои сведочат за уметничката и културната префинетост на времето кога е изградена. Негувањето на христијанската религија и традициите е од големо значење за верниците кои ја посетуваат оваа црква. Преку редовните богослужби, литургии, и прослави на христијанските празници, црквата „Св. Богородица“ игра клучна улога во одржувањето и пренесувањето на верските обичаи низ генерациите. Голем број верници се собираат во оваа црква за време на големите христијански празници кога црквата е преполна со верници кои се молат и ја слават својата вера. Таа е важен центар за културни активности и настани, каде се одржуваат различни концерти на духовна музика, изложби на икони и други уметнички дела, кои го збогатуваат културниот живот на градот. Преку овие активности, црквата не само што го одржува верскиот дух, туку и ја промовира културната размена и

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

дијалогот меѓу различните заедници. На овој начин, црквата „Св. Богородица“ во Гостивар не претставува само религиозен објект, туку и значаен дел од културното наследство на регионот, кој го одржува и негува духот на традицијата и верувањето во христијанството.

Куќата на Ахмед Чако

Дали знаете дека османлиските куќи биле поделени на харемлак (куќа за жени) и селамлак (куќа за мажи)?

Овој објект ни овозможуваат да разбереме многу во однос на развојот на функцијата и градежните, архитектонските и урбанистичките карактеристики, начинот на живеење во тоа време, а воедно имаат и посебно значење во развојот на архитектонското обликување на градот и неговата околина. Куќата на Ахемд Чако во Гостивар, претставува типичен пример на профана архитектура, односно муслиманска (османлиска куќа). Според податоците на сопственикот на куќата, како и според комбинацијата на функционалните и стилски елементи, може да се утврди дека објектот е изграден во средината на XVIII век. Наспроти тоа што куќата е стара, како и малите измени кои се извршени со текот на времето, куќата генерално ја сочувала структурата, етнолошката содржина и архитектонските елементи.

Муслиманската куќа секогаш била опкружена со широк двор, заштитен со високи ѕидови, со многу вода и зеленило, што се среќава и кај куќата на Ахмед Чако. Објектот во минатото бил поделен на: хартемлак (куќа за жени), иако била наречена куќа на жените, во неа живееле сите членови од семејството, и селамлак (куќа за мажи), служела за дочек на гости, мажи. Денес селамлакот се наоѓа од левата страна на влезната порта, но не е во функција. Куќата во планиметрија има правоаголна форма, во долниот кат е изградена со масивни ѕидови од камен, поврзани со кал и со дрвен појас за да му дадат на градбата флексибилност во случај на земјотрес и во последниот кат ѕидовите се изградени со бондрук систем и прикажана структура со греди, полнети со цигли од ќерпич.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Куќата на Канчески

Куќата на Канчески во Гостивар е стара куќа прогласена за културно наследство на Македонија и претставува значаен дел од архитектонското наследство на градот. Таа е сместена во западниот дел на градот, повлечена од улицата, со голем двор и опкружена со големи станбени згради од понова градба. Куќата има правоаголна основа и се состои од сутерен, прв кат, втор кат и мансарда, завршена со керамиден покрив. Куќата на Канчески е карактеристична по својата уникатна архитектонска стилска изведба, која вклучува високи ѕидови, пространи дворови и богато украсени фасади. Внатрешноста на куќата е исто така значајна, со внимателно изработени дрвени детали, традиционални македонски орнаменти и оригинални мебелни парчиња кои ја отсликуваат кул-

турната и естетската вредност на времето во кое била изградена. Историски, куќата на Канчески била дом на истакната фамилија која одиграла важна улога во општествениот и економскиот живот на Гостивар. Во текот на годините, куќата станала сведок на многу значајни настани и случувања кои ја одбележале историјата на градот. Таа е познат културно-историски споменик и еден од најзначајните примери на традиционалната македонска архитектура од 19 век.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

СКОПЈЕ

Дали знаете дека Град Скопје е познат како град на меѓународната солидарност бидејќи, по катастрофалниот земјотрес во 1963 година, добил помош од многу земји ширум светот за неговата обнова?

Дали знаете дека Град Скопје е познат по својата разноликост на архитектонски стилови, кои вклучуваат отоманска, неокласична и современа архитектура?

Градот Скопје своите почетоци ги бележи уште во старата Римска империја кога под името Скупи се наоѓал на левата страна на р. Вардар. Градот се развил од легионарски логор во 13-11 год.п.н.е., во време на владеењето на Октавијан Август. Градот станал престолнина на провинцијата Дарданија, се до неговото разурнување во катастрофалниот земјотрес во 518 г. Место него, се подигнал нов град, главно на територијата на денешно Скопје, кој во византискиот период бил нарекуван Јустинијана Прима, според својот жител, императорот Јустинијан, роден во околината на Скопје. По смртта на Јустинијан и повеќегодишните напади на Словените врз градот, племето Берзити го зазело Скопје и засекогаш се населило во него. Следните неколку века, Скопје било постојано освојувано и ослободувано, а се менувала власта на Византијците, па на Србите, Бугарите. Во 14 век Скопје станал втора царска престолнина на српскиот цар Душан. Во тој период градот имал не само политичко туку и културно значење заради обновувањето и изградбата на многу цркви, манастири, болници и сл. Благодарејќи на својата географска положба, Скопје се издигнал како важен трговски и економски центар. Биле изградени анови во кои се одморале трговски каравани. По заземањето на Скопје од страна на Турците во 1392 год. настапил период на стагнација и иселување на словенското население од него, а градот бил колонизиран со турско население. Градот претрпувал постојани растежи и падови и од природни катастрофи. Сепак, повеќе странски патеписци запишале дека Скопје до 17 век пораснал во голем центар, трговски и економски, со жив безистен, караван-сарај, пазари, водовод, чаршија и преубава саат кула. Сета оваа убавина била уништена со опожарувувањето во 1689 год. од страна на австрискиот војсководец Пиколомини. Со својата бурна историја Скопје прераснал во регионален центар во кој се сретнувале зивилизации. Еден од поновите епизоди на Град Скопје катастрофалниот земјотрес во 1963 год, кога градот го изгубил својот лик и постепено во годините кои следуваат го добива денешниот изглед. „Градот на солидарноста„ титулата која му е дадена на градот после земјотресот. Имено во неговата обнова учествуваат народи и земји од целиот свет.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

МОСТОТ НА УМЕТНОСТА

Дали знаете дека ако прошетате по Мостот на уметноста во Скопје, може да ги видите скулптурите на македонски уметници, и да уживате во богатата уметничка атмосфера што ја нуди?

Мостот на уметноста е пешачки мост преку реката Вардар, сместен во центарот на Град Скопје. На него се поставени многу статуи на познати македонски уметници. Сместен е помеѓу мостот "Слобода" и мостот "Око". На мостот има вкупно 27 скулптури, по 13 на секоја страна и една во средината. Долг е 83 метри и широк 9,2 м, со тоа што средишниот дел се проширува до 12 м. На

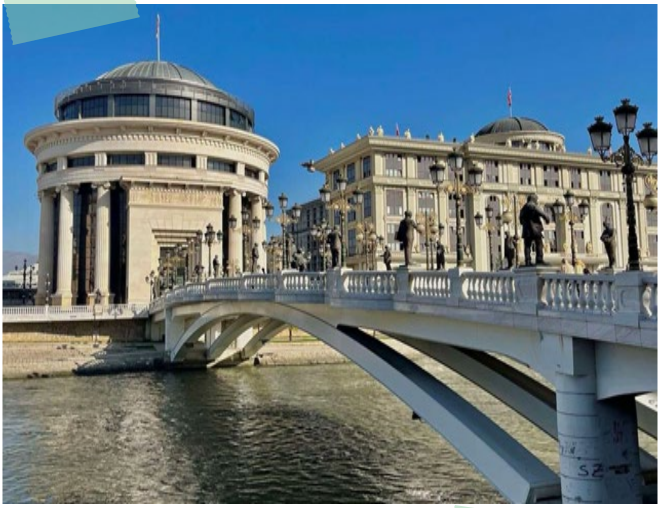

мостот се наоѓаат скулптури на познати македонски писатели, просветители, глумци, режисери, композитори идр. Меѓу најпознатите се браќата Миладиновци, Блаже Конески, Славко Јанески, Петре Прличко, Тоше Проески, Трајко Прокопиев и др. Мостот на уметноста во Скопје има значајно културно и симболично значење за градот. Со своите бројни скулптури на македонски уметници, мостот ја истакнува важноста на уметноста и културното наследство на Република Северна Македонија. Тој служи како врска меѓу различни делови на градот, промовирајќи ги уметноста и културата како централни елементи на урбаниот живот. Мостот исто така привлекува туристи и љубители на уметноста, дополнително збогатувајќи го културниот пејзаж на Скопје и поттикнувајќи го интересот за македонската историја и култура

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Фонтана на плоштадот во Скопје, позната како „Македонија“ (Споменик на Александар II Македонски)

Дали знаете дека споменикот Воин на коњ и фонтаната во центарот на Скопје преку нивната величествена големина и деталниот приказ ја симболизираат славата и моќта на големиот воин Александар II Македонски?

Фонтаната на плоштадот во Скопје, позната како «Македонија», е еден од најпретставителните симболи на градот. Со својата впечатлива архитектура, симболика и интерактивни ефекти, таа привлекува посетители и ги остава со впечаток за нивната посета во градот. Фонтаната не само што го украсува плоштадот, туку и го обогатува урбаниот пејсаж и ја зголемува атрактивноста на градот како туристичка дестинација. Споменикот на Александар II Македонски е симбол на националната гордост и историското наследство на Македонија. Тој е потсетник на античката македонска држава и нејзиниот славен лидер, кој е еден од најпознатите војсководци во историјата. Истиот е композиција од повеќе елементи. Бронзениот споменик на Александар има висина од 14,5 метри и тежи 30 тони. Во средината на десет метри високиот столб е поставен воинот Александар II Македонски, познат како Александар Велики, со поглед кон изгревот на сонцето. На тој постамент има три прстени со монтирани плочи, на кои се претставени три битки. Меѓу нив има три прстени од бронза, со декорација и украсни релјефи. Околу столбот е фонтаната, надополнета со осум војници од бронза високи по три метри и осум лавови, високи по два и пол метри, од кои четири се свртени кон фонтаната.

Фонтаната на плоштадот во Скопје е позната и со своите интерактивни ефекти. Во одредени периоди од денот, обично во вечерните часови, фонтаната претставува водено шоу со синхронизирани светлосни и музички ефекти. Ова создава впечатливо и магично искуство за посетителите на плоштадот. И покрај контроверзите за Фонтаната„Воин на коњ“ таа е симбол на македонската историја и култура и е една од најзначајните точки во новиот урбан пејзаж на Скопје. Со својата величественост и позиција во центарот на градот, таа игра клучна улога во модерниот идентитет на Скопје и привлекува голем број посетители.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Мустафа пашина џамија

Дали знаете дека за да ѝ се врати некогашниот сјај на Мустафа-пашината џамија, на ткајачите во Нови Пазар им било дадено да исткаат килими со површина од двесте квадратни метри и дека овие килими биле земени за потребите на Гинис и сега можат да се видат само на фотографии?

Мустафа-пашина џамија е значаен историски и архитектонски споменик во Скопје, сместен на потегот меѓу Куршумли ан, црквата „Св. Спас“ и Калето. Оваа џамија била изградена во 1492 година како завештание на везирот Мустафа-паша, и денес го носи неговото име. Историски, во склоп на градбата влегувале турбе, шадрван, имарет и медреса, од коишто денес се зачувани турбето на Мустафа-паша , саркофагот на неговата ќерка Уми и шадрванот во дворот на џамијата, како и остатоци од надгробни нишани и имаретот и медресата. Мустафа-пашина џамија е одличен пример на османлиска архитектура, со голема централна купола, пространа молитвена сала и минаре. Џамијата била изградена во чест на Мустафа-паша, висок чиновник во Отоманското Царство, кој поседувал голем имот во околината на Скопје. Архитектурата на џамијата претставува карактеристичен пример на раната

цариградска архитектура. По пропаѓањето на Османлиското Царство во 1912 година, џамијата била претворена во воен магацин. Во 1933 година, по молба на управителот на скопскиот вакуф, било дозволено таа да се обнови. За да ѝ се врати некогашниот сјај, на ткајачите во Нови Пазар им било дадено да исткаат килими за џамијата со површина од двесте квадратни метри. Килимите биле долги 20, а широки пет метри, а нивната вкупна должина одговара на на висината на џамијата до минарето, точно 40 метри. Овие килими за Гинис биле тргнати од подот на „Мустафа-пашината џамија“ и не е познато што се случило со нив, а можат да се видат само на фотографии. Целиот објект е многу комплексен и тежок за изведба, а сведоштво за тоа е фактот дека при катастрофалниот земјотрес во 1963 година, џамијата претрпела минимални оштетувања. На влезот постои плоча која сведочи дека објектот е подигнат на место на срушена христијанска црква. Во склоп на Мустафа-пашината џамија се наоѓа и гробот на Мустафа-паша, каде што бил погребан во 1519 година, како и саркофагот на неговата ќерка Уми. Џамијата останува значаен историски и архитектонски споменик, привлекувајќи посетители и научници заинтересирани за османлиската историја и исламската уметност.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Чифте амам

Дали знаете дека некогашната османлиска бања денес е дел од Уметничката галерија Скопје, и е во функција на мултимедијален изложбен простор?

Чифте Амам е значајна историска градба во Скопје. Амамот е османлиска бања и е еден од најпознатите културни и архитектонски споменици во градот. Чифте Амам е изграден во средината на 15-тиот век од страна на Иса-бег Исаковиќ, истакнат османлиски војсководец. Амамот служел како јавна бања за мажи и жени, од каде и името «Чифте,» што значи «две» или «двократен». Чифте амамот е културно историски споменик во самото јадро на Старата скопска чаршија, а денес е реадаптиран во уметничка галерија. Со оваа ревитализација обејктот продолжува да живее и во денешниот град, претставувајќи еден од клучните отомански споменици во Скопје. Чифте амамот ја заокружува исламската урбанистичка тројка сочинета од Сули Ан и Мурат-пашината џамија. Имало повеќе вакви тројки низ Скопската чаршијата, но оваа е единствената чии три објекти се сеуште зачувани. Амамот имал главна функција на градска бања, која освен за одржување на хигиената имала и голема социјална улога. Процесот на капење бил друштвено случување кое со себе некогаш носело и одредени ритуали.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Па така, во женскиот дел биле посебни обичаите на подготвување и капење на невестите, кои биле проследени и со свадбарски песни. Првите поголеми штети на структурата на објектот биле за време на замјотресот во 1555г. кога се урнале двете големи куполи. По нивната обнова амамот продолжувала да функционира уште долги години, преживувајќи го и големиот пожар во Скопје во 1689г. Три века подоцна 1963г., само кратко по почетокот на реконструкцијата на веќе старата структура на Чифте-амамот, Скопје е погодено од уште еден катастрофален земјотрес. Сеизмичките сили повторно предизвикуваат големи штети на конструкцијата на градбата, посебно во неговиот североисточен дел. После неколку неуспешни обиди за негово реконструирање и повторно пуштање во функција Чифте амамот останува во состојба на руини до 2002г. кога најпосле ја доживува својата целосна реконструкција. На градбата се прават низа измени со цел нејзина адаптација на новата програма – изложбен простор на Националната галерија на Македонија.

Црква Свети Константин и Елена

Дали знаете дека првобитниот храм на црквата бил осветен во 1926 година, а подоцна миниран во 1970-тите за да се изгради Градскиот трговски центар?

Црквата Свети Константин и Елена има значајно место за православната заедница во Скопје и претставува важен дел од религиозното и културното наследство на градот. Таа е изградена во традиционален византиски стил, со елементи типични за православната архитектура, како што се куполи, апсиди и иконостас. Внатрешноста на црквата е украсена со богати фрески и икони

кои прикажуваат сцени од животот на Свети Константин и Света Елена, како и други светци и религиозни мотиви. Нејзината изградба започнува во 1909 но сепак, заради турбулентните години кои следуваат на Балканскиот период истата е завршена само во 1919 година, а осветена во 1926 година. Во земјотресот во 1963 година, црквата претрпела оштетувања, но не доволно сериозни за да биде урната. На почетокот на 1970-тите години, храмот бил миниран за да се изгради Градскиот трговски центар. Првобитно било замислено возобновувањето на црквата да се изврши на неколку метри од старите темели, на самиот плоштад „Македонија“ во Скопје. Меѓутоа, по бурните реакции и несогласувања на

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

муслиманите и атеистите, локацијата била преместена непосредно до Домот на АРМ, недалеку од автентичното место на скопскиот плоштад. Осветувањето на темелите било извршено на 11 ноември 2012 година, лично од поглаварот на МПЦ г.г. Стефан, во сослужение со митрополитот брегалнички Иларион и свештеници од Скопската епархија. Црквата е значаен симбол за православните верници, придонесувајќи за негувањето на религијата и зачувувањето на културното наследство.

Порта Македонија

Дали знаете дека споменикот Порта Македонија во Скопје е изграден како симбол на независноста и националниот идентитет на Македонија, и е украсен со релјефи кои прикажуваат значајни моменти и личности од македонската историја?

Симбол на големата историска победа – создавање на независна и суверена Република Македонија. Изградена е во 2011 година, а пуштена е во употреба на Божиќ 2012 година. Објектот има димензии од 20 на 10 метри и височина од 21 метар. Фасадата ја красат 32 релјефи во длабока резба, со вкупна површина од 193 м2. На релјефите се прикажани сцени од праисторијата преку наколната населба во Заливот на коските, од антиката со Филип II и Александар III Македонски, од римскиот период со Јустинијан I, од средниот век со Цар Самуил, Крале Марко и Карпош, па до XX век со Илинден, АСНОМ, Егзодусот од Егејска Македонија и 8 септември 1991 година – прогласувањето на независна Македонија. На објектот се наоѓаат и релјефи на манастирот Св. Јован Бигорски, претставена е охридска куќа, Даут-пашиниот амам, Мостот на поезијата во Струга. Во внатрешноста има продавница за сувенири и галериски простор на две нивоа, а на врвот има платформа за набљудување. Порта Македонија е монументален објект кој преставува симбол на националниот идентитет и историското наследство на Македонија. Таа привлекува многу туристи и е една од најпрепознатливите градби во Скопје, станувајќи важен дел од културниот и туристичкиот пејзаж на градот. Исто така претставува културно место кое располага со простории во кои секојдневно се одржуваат најразлични културни и деловни манифестации.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Археолошки музеј

Дали знаете дека Археолошкиот музеј на Република Северна Македонија е меѓу 15-те најдобри музеи во Европа, според Европската музејска академија?

Археолошкиот музеј на Република Северна Македонија презентира движно културно наследство, поточно околу 7.000 археолошки предмети откривани со археолошки истражувања на целата територија на државата уште од 1924 година, а со тоа овој музеј претставува најзначајна и најстара музејска установа во Република Северна Македонија.Посетителите може да уживаат во артефактите изложени во одделите за: праисториска археологија, античка археологија, средовековна археологија, нумизматика, антропологија и лапидариум. Голем број од предметите кои се дел од оваа институција се ексклузивни во светски размери. Постоечките закони за култура и заштита на културно наследство го регистрираат најголемиот дел на овој фонд како културно наследство од особено значење. Во 2015 год. Археолошкиот музеј на Република Северна Македонија се пласираше меѓу 15 те најдобри музеи во Европа, освојувајќи го високото седмо место според Европската музејска академија. Лоциран на левиот брег на реката Вардар, музејот е глетка од надвор и од внатре. Во рамки на музејот има музејска продавница, како и библиотека. Библиотеката брои преку 6.000 книги, како и повеќе од 20.000 стручни и научни трудови од домашни и странски автори, ретки изданија, објавувани од почетокот на 20 век. Најстарото издание меѓу нив е од 1881 година.

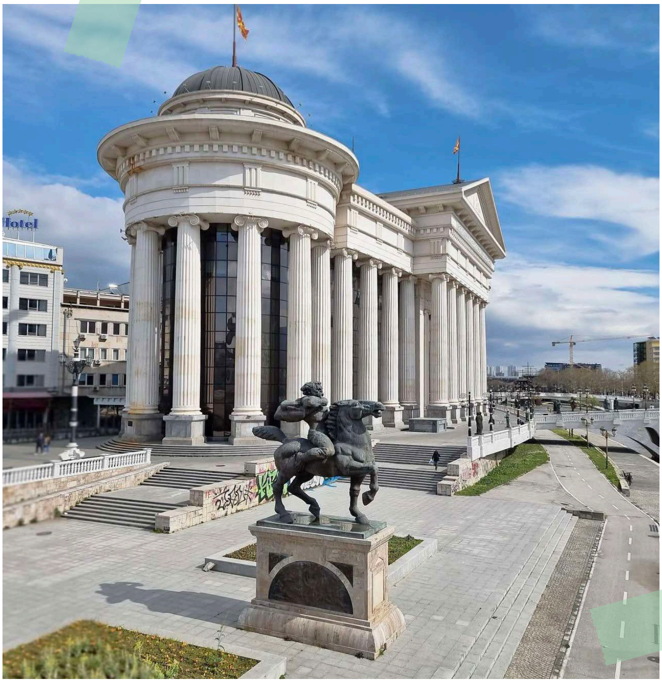

Музеј на Град Скопје

Дали знаете дека Музејот на град Скопје содржи богата колекција на артефакти и изложби кои го прикажуваат културниот и историскиот развој на Скопје од праисторијата до денес?

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Еден од најзначајните симболи на Град Скопје, кој сведочи за целокупната историја на Градот. Препознатлив споменик на Скопје кои го има на многу бројни разгледници, слики и други сувенири по кој се препознава Скопје. Музејот е сместен во адаптираниот дел од Старата железничка станица, разурната во катастрофалниот земјотрес во 1963 година. Релативно зачуваниот дел од зградата денес е во функција на музејот, кој располага со простор од 4.500 м2, од кои 2.000м2 е изложбен простор. Музејот поседува фонд од околу 22.000 музејски предмети од регионот на Скопје, распоредени во делови во областа археологијата, историјата, етнологијата и историја на уметност. “Прошетка низ минатото” е постојана поставка во музејот, која го опфаќа периодот од праисторијата до почетокот на XX век за Скопје со неговата околина.
Освен системските истражувања, прибирање, средување, заштита и чување, музејот врши и стручна обработка и научно проучување на музејскиот материјал како и неговата јавна презентација преку тематски проекти и изложби како во земјата така и во странство. Од 1973 година во Музејот работи интегрирана фото лабораторија со тројца фотографи, и современа техничка опрема.

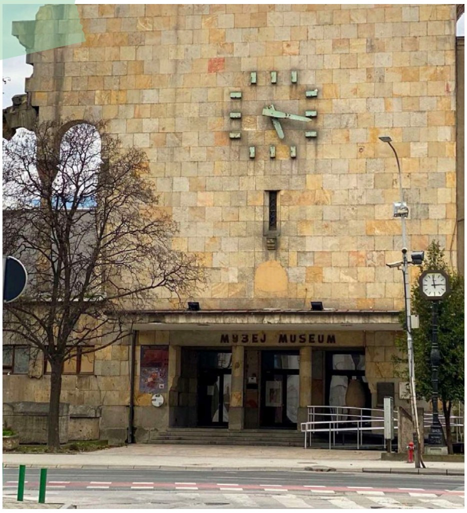

Иако формално педагошко-пропагандното одделение постоело од основање на Музејот, дури од 1975 година, започнало активно со работа, кога бил вработен еден кустос - педагог и еден водич. Во Музејот, особено во амбиентите на историските изложби, се одржувале историски часови каде свои излегувања имале познати личности - учесници во НОВ и истакнати општествени личности.Од самите почетоци на Музејот сé до денес, кустосите посветуваат внимание на примената на современата музеологија како значаен сегмент во работењето на Музејот и на стручниот кадар во него.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот “Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан”, финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Спомен куќа на Мајка Тереза

Дали знаете дека Спомен куќата на Мајка Тереза во Скопје е изградена на местото на срушената Католичка црква во која била крстена Гонџа Бојаџиу?

Спомен куќата на Мајка Тереза има посебно место за Скопје и скопјани. Изградена во чест на големата Мисионерка на Милосрдието. Спомен-куќа која се наоѓа во Скопје, воедно е и единствен музеј во светот посветен на Мајка Тереза. Желбата да ѝ се оддаде почит на најпознатата скопјанка и нобеловка од Македонија, се реализира на 30 јануари 2009 година со отворањето на спомен-куќата на Мајка Тереза.Нејзиното дело со оваа спомен куќа достојно е зачувано, и истото е посетувано во текот на целата година од голем број туристи, дипломати и други видни личности од повеќе области во секојдневниот културно политички живот како од земјава така и од странство. Добитник е на нобеловата награда за мир во 1979 год. Самата локација на спомен куќата има своја симболика, бидејќи се наоѓа на местото на Католичката Црква која била срушена во скопскиот земјотре, а во која Мајка Тереза била крстена само еден ден по нејзиното раѓање.

Поставката во спомен куќата на Мајка Тереза е навистина нешто посебно и изобилува со фотографии од старо Скопје, од периодот на почетокот на 19 век. Целта е да се следи и престави целиот живот на Мајка Тереза од нејзиното детство во родното Скопје, преку периодот поминат во Мисионери на Милосрдието, до нејзината смрт.

Меѓу најважните предмети се познатата бела наметка со сини шари, копија од нобеловата награда за мир и копија од писмото кое го напишал градоначалникот на Скопје, Методи Антов, како и нејзиниот молитвеник. Спомен куќата на Мајка Тереза денеска е еден од објектите со посебна важност за градот Скопје, привлекувајќи бројни посетители кои сакаат да се запознаат со животот и делото на оваа светски позната хуманитарка. Овој музејски комплекс не само што нуди увид во нејзината лична историја и мисионерска работа, туку и ги промовира вредностите на љубовта, мирот и солидарноста, правејќи го вреден за посета за сите генерации.

Оваа публикација е произведена со помош на проектот "Поддршка на ЕУ за градење доверба на Западен Балкан", финансиран од Европската Унија (ЕУ) и имплементиран од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Аналитика Скопје и не мора да ги одразува ставовите на Европската Унија или УНДП.

Користена литература и линкови

Ријак Зоран, Цареви Кули-Струмица, од Римското Царство до доцен среден век, книга II, НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј, Струмица, Струмица 2022

Археолошка карта на Република Македонија. Т. 2. Скопје

„Струмица културно - историско наследство“ (2005)- НУ Завод и Музеј

НУ Конзерваторски центар – Гостивар, од изворникот 2022-08-23

Список на заштитени добра. Управа за заштита на културното наследство

Карта на верски објекти во Македонија. Менора – Скопје

Национален информативен систем за културно наследство на УЗКН

https://web.archive.org/web/20160320060520/http://niskn.gov.mk/Detail.aspx?kdID=660

https://ceipa.pmf.ukim.mk/mk/node/22

Мустафа-пашина џамија (archive.org)

https://ceipa.pmf.ukim.mk/mk/node/109

https://amm.org.mk/

https://web.archive.org/web/20160423121319/http://www.mgs.org.mk/index.php/istorijat